

CZU:929:91

DOI: 10.46727/cg.17-18-05-2024.p7-15

**LECTIO MAGISTRALIS Prof. univ. dr. Ion BOJOL -
Eminent slujitor al geografiei românești**

Vasile EFROS, prof. univ. dr. Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava,
ORCID: 0009-0006-7674-5158, efros@atlas.usv.ro

Doamnă Rector,

Stimați membri ai Senatului Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,

Dragi colegi, studenți și prieteni,

Dragi oaspeți,

Doamnelor și Domnilor,

Distinși Oaspeți,

Onorată asistență,

Trebuie să vă mărturisesc că am cugetat mult asupra celor ce urmează să vă vorbesc, mai bine zis, asupra subiectului pe care sa-l aleg cu această ocazie. Ocazia pe care o am este mai mult decât una inedită, dat fiind că nu orice profesor ajunge, chiar spre final de carieră, în postura mea – cea de a i se conferi cea mai înaltă distincție onorifică universitară prin care se recunoaște activitatea mea – cea de **dr. Honoris Cauza**, distincție pentru care mulțumesc încă odată colegilor mei din Facultatea de Geografie și conducerii Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Astăzi, mai mult ca oricând, mă gândesc dacă, prin această distincție, merit să fiu alături și la înălțimea celor două mari personalități ai geografiei românești, și ei DHC ai Facultății de Geografie, regretații profesori universitari Ioan Donisă de la Universitatea Al. I. Cuza din Iași și Ioan Mac de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, profesori pe care i-am cunoscut foarte bine, i-am respectat și am colaborat sub mai multe aspecte.

Vin dintr-o universitate relativ tânără. Universitatea „Ștefan cel Mare din Suceava”, care are puțin peste 60 de ani, este astăzi principala instituție colaboratoare pentru cercetătorii din Republica Moldova!

Atenție, nu o spun eu. Conform statisticilor publicate de **Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării** (UEFISCDI), instituție publică aflată în subordinea Ministerului Educației Naționale, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava se află pe primul loc în ceea ce privește numărul de proiecte depuse pentru consolidarea rețelelor de cercetare deja existente și dezvoltarea de noi colaborări între grupuri de cercetători din România și Republica Moldova.

În ceea ce privește LECTIO MAGISTRALIS, pe care intenționez să o prezint, aceasta este consacrată unui subiect care m-a preocupat începând cu anul 1991, anul în care am trecut Prutul, împreună cu asistentul Valeriu Fedco și cu un grup de studenți geografi ai Universității de Stat din Tiraspol, realizând o aplicație de teren comună, cu un alt grup de studenți de la Universitatea din Iași sub îndrumarea profesorilor Ioan Donisă și Ion Bojoi și asistentul Marcel Vârlan. Atunci, vizitând Bucovina, Maramureșul și zona Neamțului, în discuții lungi pe tot felul de subiecte cu domnii profesori, am realizat cât de mult, cât de necesar și cât de utilă ar fi continuarea colaborărilor între reprezentanții școlilor geografice de pe cele două maluri ale Prutului. Discuțiile au continuat apoi în aplicația de răspuns, în aceeași componentă, în R. Moldova (Universitatea de Stat din Tiraspol), Estonia (Universitatea din Tartu) și Universitatea de Stat din Moscova.

După cum ați sesizat din LAUDATIO, activitatea mea profesională, de peste 40 de ani, s-a desfășurat în două universități – Universitatea de Stat din Tiraspol și în Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava. În cea din urmă, anul acesta se împlinesc 28 de ani de când sunt titular și încă un an – cadru didactic asociat. Transferul meu la Suceava, la început în calitate de cadru didactic asociat în anul 1995, iar începând cu anul universitar 1996-1997 ca titular al postului de conferențiar, se datorează unui concurs de împrejurări la care au participat mai multe persoane, iar una dintre ele a fost profesorul Ion Bojoi, profesor care, după cum am menționat mai devreme, era titularul Facultății de

Geografie-Geologie a Universității Al. I. Cuza din Iași. Dumnealui a fost unul din cei doi care m-au recomandat profesorului Costică Brânduș, de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, să particip la un concurs pentru titularizarea la Catedra de Geografie a acestei universități. Cel de-al doilea este prezent în această sală și țin sa-i mulțumesc în mod deosebit. Este vorba de profesorul Nicolae Boboc care mi-a fost profesor și coleg în perioada „tiraspoleană” a activității mele.

În acest context, am decis sa-mi axez discursul de azi în a evoca personalitatea de excepție a geografiei românești, Ion Bojoi, încercând prin acest demers, să mai reduc din datoria morală pe care o am față de acest OM care, prin gestul său, mi-a marcat destinul și cursul vieții din ultimii aproape 30 de ani de activitate la Suceava. Și pentru că educația pe care o am mă obligă să nu rămân dator și să am un respect deosebit față de cei care mi-au întins o mână, voi face acest lucru, aducându-vă la cunoștință activitatea unei personalități a geografiei românești, Ion Bojoi, printr-o privire specială asupra activității sale din **perioada suceveană**, 1973-1984. Am hotărât să realizez acest lucru datorită faptului că acest eveniment se suprapune cu desfășurarea unei Conferințe a geografilor, și fiind conștient că nu toată lumea prezintă l-a cunoscut pe profesorul Ion Bojoi. Cu această ocazie țin să menționez că în sală este prezent Dl profesor dr. Viorel Paraschiv, un neobosit cadru didactic din Iași și un bun prieten al geografilor basarabeni, care a reușit în vara anului 2011 să organizeze un simpozion consacrat vieții și activității profesorului Ion Bojoi, la Flămânzi, Botoșani și la care a participat și subsemnatul. Cu ocazia zilelor orașului Flămânzi, atunci, a avut loc Simpozionul „Flămânzi – Scânteie de viață românească”, ediția a III-a, Prof. Univ. Dr. Ion Bojoi – Eminent slujitor al geografiei românești. Simpozionul a cuprins o paletă largă de evenimente, de la evocarea personalității profesorului Ion Bojoi, cetățean de onoare post-mortem a urbei, de către profesori universitari din Iași și Suceava, cadre didactice locale și cercetători cu care profesorul a colaborat de-a lungul vremii, până la dezvelirea bustului prof. Ion Bojoi din fața școlii căreia geograful

i-a devenit „patron spiritual” din fostul său sat natal, Cordon (actual cartier al orașului).

Cunosc și faptul că profesorul Ion Bojoi n-a apucat să participe foarte mult în integrarea științei geografice basarabene în cea românească. A început îndrumarea la dr.at doar a unui dr.and basarabian dar, care, din păcate, după decesul profesorului, n-a mai dorit să continue studiile dr.ale.

Așadar, Departamentul de Geografie din cadrul Facultății de Istorie și Geografie a Universității ”Ștefan cel Mare” din Suceava are o istorie de peste 60 de ani. Înființarea și, mai apoi, dezvoltarea lui, au fost datorate mai multor personalități care, în diferite perioade de timp, au făcut parte din acest colectiv, iar unele l-au și condus: Laurian Someșan, Nicolae Popp, Dumitru Tudose, **Ion Bojoi**, Ion Popescu-Argeșel, Costică Brânduș, Constantin Catana, Maria Rădoane, Vasile Efros, Liviu Popescu, Dumitru Mihăilă și Despina Saghin. Aceștia au deschis drumuri pe care acum pășesc cei care reprezintă și formează colectivul actual al Departamentului.

Ion Bojoi s-a născut la 14 februarie 1936, în satul Cordon, din fosta comună Flămânzi (devenită în 2004 oraș), județul Botoșani. Era originar dintr-o familie modestă de țărani fără avere. La o vârstă fragedă (15 ani) și-a pierdut mai întâi mama și, la scurtă vreme, după 5 ani, și tatăl. În aceste condiții, fără sprijinul moral și material al acestora, singura opțiune care i-a rămas a fost să studieze. Astfel, a urmat cu succes și a absolvit ca șef de promoție cursurile renumitului liceu „A. T. Laurian” din orașul Botoșani (1949–1953), după care se înscrie la Facultatea de Științe Naturale-Geografie, secția Geologie-Geografie, a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1953-1958), pe care o absolvă, de asemenea ca șef de promoție, cu Diplomă de Merit.

Ca urmare a rezultatelor foarte bune din perioada studiilor universitare și a aprecierilor de care s-a bucurat din partea dascălilor săi Ion Gugiuman, Constantin Martiniuc, Vasile Băcăuanu ș.a., a activat timp de un an în calitate de preparator (1958–1959) la Catedra de Geografie fizică a Facultății de Științele Naturii și Geografie a Universității ieșene,

după care s-a transferat ca și cercetător științific la Stațiunea de Cercetări Biologice, Geologice și Geografice „Stejarul” din Pângărați-Neamț (1959–1973), unitate ce aparținea Universității ieșene. Opțiunea pentru cercetare a fost benefică și i-a marcat întreaga activitate ulterioară, Ion Bojoi specializându-se în domeniul geomorfologiei. La această instituție a activat în calitate de cercetător principal III, șef de secție și ulterior director adjunct științific.

În anul 1971 își susține teza de dr.at în geografie „**Masivul Hăghimaș și zona cheilor Bicazului – studiu geomorfologic, cu privire specială asupra carstului**”, realizată sub îndrumarea prof. univ. dr. Ion Gugiuman. Ea cuprinde rezultatele cercetărilor întreprinse pe parcursul a 6 ani (1964–1970), într-o zonă puțin studiată până atunci. După cum se observă din titlul tezei, o atenție specială a fost acordată reliefului carstic, întrucât Munții Hăghimaș, numiți de unii cercetători Munții Curmăturii, cuprind cea mai întinsă zonă calcaroasă din Carpații Orientali.

În 1973, tânărul dr. în geografie revine în învățământul superior, titularizându-se prin concurs pe postul de prof. univ. la Catedra de Geografie a Institutului Pedagogic de 3 ani din Suceava, pe disciplina *Geografie fizică, economică și politică regională*.

La Suceava, pe lângă activitatea didactică și de cercetare științifică, îndeplinește și funcțiile de secretar științific al Consiliului profesoral al Institutului, decan al Facultății de Învățământ Pedagogic (1976–1981) și apoi pe cea de **rector** (1981–1984).

În ceea ce privește activitatea didactică, pe lângă disciplina nominalizată în postul de concurs, a predat de-a lungul timpului și *Geografia fizică a României, Geomorfologia generală și a României, Metodologia cercetărilor geomorfologice, Geologie*, în funcție de cerințele planului de învățământ, și a elaborat și editat două suporturi de curs: *Elemente de Geologie istorică* (1978) și *Curs de geomorfologie* (1979).

A manifestat un interes special pentru organizarea și conducerea aplicațiilor de teren cu studenții sau cadrele didactice din învățământul preuniversitar.

Ca orientări dominante în preocupările sale de cercetare științifică menționăm pe cele cu caracter aplicativ, multe dintre ele realizate pe bază de contracte încheiate cu diferite instituții (I.R.E. Întreprinderea Regională de Electricitate Suceava, Combinatul Minier Suceava-Gura Humorului (1982–1985), I.S.P.I.F. Institutul National de Cercetare-Dezvoltare pentru Îmbunătățiri Funciare – București): utilizarea surselor energetice neconvenționale (potențialul energetic eolian din județul Suceava), modificarea mediului înconjurător (cu privire specială asupra Masivului Călimani) ca urmare a activității antropice și măsurile imediate și de perspectivă ce se impun, introducerea în circuitul agricol a terenurilor cu exces de umiditate din luncile unor râuri (Someș, Suceava, Argeș etc.), utilizarea rațională și eficientă a terenurilor. De exemplu, cercetările complexe efectuate pe teren și prelucrate în laboratoarele Institutului sucevean au fost finalizate prin construirea, în colaborare cu colegii de la secția Tehnologia construcțiilor de mașini, a unui aeromotor de 1,2 Kw și proiectarea unui grup eolian de 25 Kw.

În activitatea de cercetare, profesorul I. Bojoi a antrenat, alături de colectivul din catedră, și pe cei mai buni studenți, el fiind inițiatorul și coordonatorul unei serii impresionante de programe: înregistrarea datelor meteorologice în puncte caracteristice din județul Suceava pentru stabilirea potențialului eolian, influența lucrărilor miniere din Exploatarea Călimani asupra mediului înconjurător în vederea luării măsurilor corespunzătoare de prevenire și combatere a efectelor negative, evaluarea potențialului natural al luncii râului Moldova, studiul calității aerului în municipiul Suceava (realizat în colaborare cu specialiștii de la Stațiunea de cercetări Pângărați etc.

Rezultatele investigațiilor și concluziile practice au fost oferite și de această dată instituțiilor și unităților interesate, pe bază de contract. Ca dovadă a caracterului practic al cercetărilor privind calitatea aerului în municipiul Suceava, sursa principală de poluare, I.F.A (Întreprinderea de Fibre Artificiale), a fost desființată după 1989.

În domeniul utilizării raționale a terenurilor și a introducerii în circuitul agricol a suprafețelor cu exces de umiditate din albiile majore, aceleași

colective mixte de cadre didactice și studenți geografi, conduse de profesorul I. Bojoi, au efectuat mai multe studii hidrogeologice (foraje, prelevare de probe litologice, măsurători ale adâncimii orizontului freatic, prelucrarea datelor și întocmirea unor profiluri și hărți speciale) pentru desecarea zonelor Someș-Crasna-Satu Mare (județul Satu Mare), Bozînta-Mocira-Remetea (județul Maramureș), Salcea-Plopeni-Prelipca-Verești și Reuseni-Udești-Chișeni (ambele pe valea Sucevei). Ulterior a fost realizat și un amplu studiu hidrogeologic în cadrul lucrărilor proiectului de amenajare a Canalului București-Dunăre. Veniturile realizate prin multitudinea de contracte au asigurat resurse semnificative pentru autofinanțarea Laboratorului de Geografie. Rezultatele acestor cercetări au fost concretizate în comunicări științifice și studii publicate în diferite reviste de specialitate. Contribuțiile sale semnificative și prioritare de cercetare se înscriu în următoarele domenii: *Geografia fizică a României, Geomorfologia generală și a României, Metodologia cercetărilor geomorfologice, Modelarea sistemelor geografice*. Aceste domenii, așa cum s-a văzut, se regăsesc și în disciplinele pe care le-a predat de-a lungul anilor. O altă direcție a preocupărilor profesorului I. Bojoi la Suceava a fost coordonarea și editarea unor reviste de specialitate (cu caracter neperiodic), apărute sub egida Institutului de Învățământ Superior Suceava în colaborare cu Filiala Suceava a Societății de Științe geografice și a Casei Personalului Didactic Suceava, implicând în activitatea publicistică, pe lângă cadrele didactice universitare, și pe cele din învățământul preuniversitar: *Studii și cercetări de Geografie* (1983) și *Buletin Științific – Secțiunea Geografie* (1984). Aceste volume au continuat *Lucrările științifice ale cadrelor didactice* (vol. I/1970 și vol. II/1971) și *Comunicări și referate – Geografie* (1973) și au prefațat, la rândul lor, apariția revistei periodice *Analele Științifice ale Universității "Ștefan cel Mare", seria Geografie (din 1992)*, astăzi apar sub titulatura revistei bianuale GEOREVIEW.

A contribuit hotărâtor la organizarea și publicarea lucrărilor celui de-al V-lea Simpozion Național de Geomorfologie, desfășurat la Suceava în perioada 11-13 septembrie 1981.

A fost Președinte al Filialei Suceava a Societății de Științe Geografice și Președinte al Clubului Sportiv Universitar Suceava.

Geografia suceveană îi datorează mult profesorului I. Bojoi, care, timp de 11 ani, și-a pus din plin amprenta capacităților sale de dascăl și cercetător, marcând, după etapa clasică, tradițională, ilustrată de Laurian Someșan și Nicolae Popp, o nouă etapă în dezvoltarea ei, orientată spre modernizare și cercetări aplicate. Din totalul celor aproape 100 de lucrări publicate, o bună parte (cca 25%) sunt realizate în perioada universitară suceveană.

În anul 1984, în condițiile socio-politice de reorganizare a învățământului superior din România și respectiv a Institutului de Învățământ Superior din Suceava, profesorul I. Bojoi s-a transferat la Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași, unde și-a continuat unele proiecte începute la Suceava și a abordat noi proiecte.

Disparația sa prematură, la 21 ianuarie 1998, a întrerupt în mod neașteptat o carieră frumoasă, în plină evoluție.

La 13 iunie 2008, Senatul Universității "Ștefan cel Mare" din Suceava îi acordă post-mortem *Medalia de aur cu colan* pentru merite deosebite în dezvoltarea învățământului superior sucevean.

Una din școlile gimnaziale din Flămânzi azi poartă numele Ion Bojoi, iar în fața ei este inaugurat bustul eminentului geograf.

Prof. univ. dr. Ion Bojoi, în perioada suceveană (1973–1984);

Fotografie pusă la dispoziție de S. Horodnic